

Кречко Наталія

Соколова Юлія

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0002-0464-2911>

ORCID iD <http://orcid.org/0000-0003-0681-6572>

ХОРОВІ ФЛЕШМОБИ ТА ЇХ РОЛЬ У СУЧАСНІЙ МУЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ

A Аналізується феномен хорових флешмобів. Сутнісними рисами флешмобу є прагнення створити спонтанне явище, учасники якого будуть водночас чітко слідувати наперед визначеному сценарію. Розкривається специфіка сучасних практик організації флешмобів у вітчизняній і закордонній культурі. У хорових флешмобах поєднується велика кількість вокалістів, які є учасниками різних хорових колективів. Флешмоби стають помітними подіями у музичному житті суспільства. Визначається роль флешмобів як нових форм презентації музичного продукту, що підвищує інтерес до академічного хорового мистецтва. Окреслюється специфіка репертуару, який є доречним для виконання, зважаючи на потребу розширення слухацької аудиторії. Підкреслено ті аспекти, на які потрібно звертати увагу хормейстеру при роботі над музичною програмою.

Ключові слова: флешмоб; хор; хормейстер; музика; репертуар

S *Krechko Nataliia, Sokolova Yuliia. Choral flash mobs and their role in modern music culture.*

The article analyzes the phenomenon of choral flash mobs. There are many groups working in the field of academic choral performance. However, in modern culture, there is a decrease in interest in academic music. This process is due to many factors. Among them is the growing interest in the pop sphere of musical performance, which is available in the domestic cultural space. Equally important is the emergence of objective factors, such as the COVID-19 pandemic, which has significantly reduced the number of concert events. The cancellation of concerts and the emergence of psychological discomfort due to visiting public places highlighted the crisis in the field of academic culture. Therefore, there was a need to invent new forms to actualize academic choral performance. The specifics of modern practices of organizing flash mobs in domestic and foreign culture are revealed. The rules of flash mobs are: spontaneity, attempts by participants to appear unexpectedly and "disappear" suddenly. Flash mobs can be organized on the occasion of various events and occur in choreographic form, possible political or social mobs. Music flash mobs are more often held with the participation of choirs, which are mobile and do not require additional technical equipment, and therefore could occur anywhere. The choral flash mobs combine a large number of vocalists who are members of various choirs. Flash mobs are becoming notable events in the musical life of society. The role of flash mobs as new forms of presentation of a musical product is determined, which increases interest in academic choral art. The specifics of the repertoire are outlined, which is appropriate to perform, given the need to expand the audience. The aspects that need to be paid attention to by the choirmaster when working on a music program are emphasized.

Key words: flash mob; choir; choirmaster; music; repertoire

Кречко Наталія Михайлівна, завідувачка кафедри музичного мистецтва, Київський національний університет культури і мистецтв, Україна

Krechko Nataliia, head of the Music department, Kyiv National University of Culture and Arts, Ukraine

E-mail: natali3386@gmail.com

Соколова Юлія Юріївна, концертмейстерка кафедри музичного мистецтва, Київський національний університет культури і мистецтв, Україна

Sokolova Yuliia, accompanist of the Music department, Kyiv National University of Culture and Arts, Ukraine

E-mail: u.falconet@gmail.com

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Розвиток сучасного музичного виконавства потребує появи нових форм презентації культурного продукту, які б відповідали запитам аудиторії. Зважаючи на зниження зацікавленості у академічному форматі подання музичних творів, актуалізується потреба винайдення інших шляхів донесення їх до потенційних глядацьких кіл. Однією з новітніх практик, які впроваджуються в хоровому виконавстві, є проведення виступів у публічних просторах. Зміна місця презентації збільшує інтерес до музичного продукту. Дане питання й досі не здобувало ґрунтовного висвітлення у вітчизняному дискурсі.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Специфіка широкого кола питань, що стосуються хорового виконавства, аналізувались у низці робіт вітчизняних авторів. Питання вокального виховання в умовах сучасного хорового мистецтва досліджувалось В. Михайлець [4]. Особливості режисури хорових виступів досліджено в публікації Н. Регеши та О. Скопцової [6]. Практика онлайн-виступів хорових колективів розкривається Н. Кречко [2]. Опис різних флешмобів, які пройшли у вітчизняному та закордонному музичному просторі, здійснено у низці наукових [1] і публіцистичних праць [5; 9]. Сутнісні риси флешмобу висвітлюються Т. Купрій, М. Головка [3], І. Федорович [7]. Специфіка феномену акціонізму визначається у І. Шліхти [8].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. У роботах сучасних авторів наявний науковий інтерес до явища флешмобу, проте хорові флешмоби й досі не здобували ґрунтовного висвітлення.

Метою статті є окреслення специфіки хорових флешмобів і визначення їхньої ролі у сучасній музичній культурі. Вирішення даної мети передбачає окреслення значення зміни місця презентації музичного матеріалу задля його просування серед широкої слухацької аудиторії.

Викладення основного матеріалу дослідження. Академічне хорове мистецтво невпинно розвивається. Існує чимало закладів, які готують майбутніх хормейстерів та артистів хору. Функціонує багато колективів, які працюють у сфері академічного хорового виконавства. Проте в сучасній культурі наявне зниження інтересу до академічного музичного мистецтва. Цей процес обумовлений низкою чинників. Серед них можна визначити зростання зацікавленості в естрадній сфері музичного виконавства, який наявний у вітчизняному культурному просторі. Також не менш важливу роль відіграє поява об'єктивних факторів, як-от пандемія Covid-19, унаслідок якої значно зменшилась кількість концертних подій. Скасування концертів і поява психологічного дискомфорту внаслідок відвідування публічних місць, унаочнила кризовий стан у сфері академічної культури. Саме тому виникла необхідність винайдення нових форм задля актуалізації академічного хорового виконавства.

Однією з практик, що здобула поширення у світовій і вітчизняній хоровій практиці, стало проведення концертних заходів у просторах, які не призначені для цього. Так, у вітчизняній культурі, ще до пандемії було впроваджено концерти під загальною назвою «Архітектура голосу» музичною агенцією «Ухо». Концертні заходи проходили у приміщенні Київського планетарію, басейну Олімп, Кирилівської церкви, кінотеатру «Флоренція». Серед цих концертів були виступи як інструментальних складів, так і хорових. Зокрема у басейні «Олімп» відбувся проєкт «Ave Maris Stella», в якому брав участь камерний хор «Ніка» (диригент О. Нікітюк). Щоправда креативна концепція агенції «Ухо» полягала у виконанні творів сучасних композиторів і майстрів минулого, причому організатори прагнули відшукати те, що споріднює опуси представників різних стильових напрямів. Зокрема на концерті «Ave Maris Stella», виконувались хором та дуєтом скрипалів «Two violins» твори української провідної композиторки В. Польової.

У січні 2021 року французька Académie Charles Cros вручила свою щорічну музичну премію, до списку переможців якої ввійшло агентство «Ухо» з музикантами Маріо Каролі та Луїджі Гаджеро, які записали «Gardens» – монографію сучасного японського композитора Тосіо Хосокава. Також дана агенція отримала Шевченківську премію у 2021 р. за серію концертів «Архітектура голосу».

Низка проєктів було організовано колективом Київської опери. Вони включали виконання хорових та ансамблевих

номерів у приміщенні ринку, в метро, на балконі театру. Основною метою стало створення резонансу серед публіки, формування відео, які будуть підвищувати інтерес до виконавської хорової діяльності. «Відео, викладені в соціальній мережі, були спрямовані на підтримку діяльності театру, залучення глядачів до вистав, що здійснювались би в приміщенні опери з дотриманням карантинних умов. Хоча деякі обмеження було знято, проте публіка не поспішала повертатись у театральні зали, які й так могли бути зайняті лише наполовину. Тому наближення музикантів до публіки стало важливим кроком на шляху популяризації діяльності академічних хорових колективів і солістів» [2, с. 152].

Явищем доволі близьким до попередніх у питанні проведення хорових концертів у «неакадемічних» просторах є флешмоби.

Флешмоб можна розглянути як різновид акціонізму. «Акціонізм (від лат. actio – дія, рух) – течія авангардного мистецтва – «мистецтво дії», в якому твором є жест, розіграна «вистава» або спровокована «подія» – акція» [8].

Власне явище флешмобу можна визначити як подію, в якій у заздалегідь запланованому місці повинні були з'являтися несподівано учасники акції. Так само несподівано учасники мали й розчинитись у натовпі, після завершення події. Водночас можна спостерігати, що даний феномен почав набувати іншого визначення, як проєкт, що заздалегідь готується, проте поєднує нерідко велику кількість учасників із різних хорових колективів. І фактор неочікуваності може дещо нівелюватись. «Флешмоб можна застосовувати для залучення уваги людей до певної теми, пошуку односторонніх і союзників у вирішенні наявної проблеми порушення прав людини, під час адвокаційної компанії, просто для демонстрації існуючої проблеми. Інколи саме флешмоби можуть ставати інструментами подолання цензури та блокування інформації, певної "байдужості" населення» [7].

Зазвичай правилами флешмоб-акцій є: спонтанність, намагання учасників неочікувано з'являтися і так само несподівано «зникати», чітке дотримання сценарію, а також прагнення не порушувати законів і морально-етичних принципів, що панують у суспільстві. Флешмоби можуть організовуватись із приводу різних подій і проходити у хореографічній формі, можливі політ-моби чи соціальні моби. Музичні флешмоби частіше проводяться за участю саме хорових складів, які є мобільними та такими, що не потребують залучення додаткового технічного устаткування, а отже, можуть проходити будь-де.

Розглянемо сучасні приклади хорових флешмобів, які проходили у вітчизняному просторі. 2 квітня 2017 року під егідою Хорового товариства ім. Миколи Леонтовича у Києві відбувся флешмоб, присвячений Великодню. Метою заходу стало не лише музичне привітання зі святом, але й завдання популяризації національного хорового мистецтва. У даній акції, що проходила в приміщенні Київсько-

го залізничного вокзалу «Південний» брали участь декілька хорових колективів, серед яких був Академічний хор Національної суспільної телерадіомовної компанії України (диригент Ю. Ткач), Митрополичий хор Спасо-Преображенського собору Києва (керівник О. Тарасенко, який є головою Хорового товариства ім. Миколи Леонтовича), Жіночий хор Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра (диригент Г. Горбатенко), Академічний хор Anima КНУКіМ (диригент Н. Кречко) [5].

У травні 2017 року пройшов I Міжнародний вокально-хоровий конкурс-фестиваль «Viva Chorus» в Фельдман Екопарку у Харкові. У рамках фестивалю було проведено не лише концерт, а й грандіозний музичний флешмоб, у якому брали участь 300 вокалістів із двадцяти хорових колективів. Було обрано для виконання твір Миколи Лисенка «Молитву за Україну», який мав поєднати представників різних музичних кіл у єдиному виконавському інтеграційному процесі.

Декілька флешмобів провела Українська республіканська капела. Дана капела була утворена як аналог Української хорової капели 1919 року, яку очолював О. Кошиць. У січні 2019 року 200 співаків із шести хорів на столичному вокзалі заспівали з нагоди 100-річчя створення капели пісню «Щедрик» у хоровій обробці Миколи Леонтовича. У травні 2019 року Українська республіканська капела влаштувала хоровий флешмоб на вулицях Праги (Чехія), виступивши також із «Щедриком».

У травні 2019 року було проведено великий хоровий флешмоб в Одесі, в якому брали участь 500 дітей. Даний флешмоб, який мав назву «Одеський Хоро-Вод», облаштували на Театральній площі, біля фонтана. Було обрано для виконання окремі пісні, зокрема «Місто дитинства» (муз. В. Синенко, сл. С. Уріха) та гімн Одеси І. Дунаєвського. Цей флешмоб був частиною фестивалю мистецтв «Діти-дітям» – «Одеський Хоро-вод», де перша частина була представлена конкурсною програмою.

Участь даних колективів у флешмобах є не постійною практикою, адже вони мають не системний характер. Водночас флешмоб і виступає проектом, що здатний поєднати учасників різних хорів задля разової, проте вкрай важливої події. Проте в закордонній музичній культурі існують практики облаштування флешмобів на постійній основі. Зокрема, є організації, які пропонують можливість брати участь у хорових флешмобах різним учасникам, незалежно від рівня їхньої фахової підготовки та професіоналізму.

Прикладом такої структури є Сіднейський хор флешмобів. На сцені виступають різні диригенти, залучаються спеціальні гості. Задля участі у флешмобі учасники мають реєструватись на сайті організації [9], щоб отримувати сповіщення у календарі або SMS про події, які мають відбуватись. На сцену виходить один із диригентів Австралії (або запрошений гість), який обирає пісню, що буде виконана учасниками. Нотний текст учасники можуть отримати у City Recital Hall, причому не повинні його заздалегідь

готувати. І репетиційний процес, і виконавство відбуваються впродовж дня, надаючи можливість брати участь не лише професіоналам, а й аматорам.

Форма флешмобу має важливе соціальне значення як для аудиторії, так і для учасників. Вони виступають чинником подолання інертності, що існує в культурі. «Від них вимагається сміливість, особлива винахідливість для того, щоб приєднатися до будь-якої соціальної акції. Будучи вміло й розумно режисованими, вони можуть принести масу позитивних емоцій, навіть стороннім спостерігачам» [3, с. 75]. Саме тому попри свою не надто тривалу історію, вони набувають поширення у музичній практиці сьогодення.

Рідше використовуються інструментальні флешмоби. Прикладом масового поєднання музикантів-інструменталістів став гітарний флешмоб, що проходив у Миколаєві з нагоди «Дня Європи». «Такий проєкт як гітарний флешмоб, що пройшов 19 травня 2018 року, в єдиному оркестровому звучанні об'єднав зусилля 245 учасників (віком від 6 до 68 років), серед яких були учні шкіл, студенти ВП МФ КНУ-КіМ, МФККМ, Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, професіонали та аматори гітарного виконавства» [1, с. 172]. Керував оркестром професор Ганс Вільгельм Кауфманн із міста Бремен (Німеччина), а твір, що було обрано для виконання, стала ода «До радості» Л. Бетховена, яка є офіційним гімном Євросоюзу.

З метою підвищення інтересу до хорової творчості надзвичайно важливо обирати репертуар, який би поєднував яскравість образної сфери, барвистість тематичного поля та був зрозумілим слухацькій аудиторії. «У виборі музичного матеріалу варто акцентувати увагу на балансі між контрастністю у чергуванні номерів і нівеляцією надмірної строкатості... Разом із цим, прагнення не викривляти сутність народної обрядовості має взаємодіяти з намаганням осучаснити постановку, що є вкрай важливим для створення взаємодії із слухацькою аудиторією» [6, с. 104].

Задля цього доречно обирати народнопісенний репертуар, а також «хіти» світової музичної культури. До них можна віднести найяскравіші номери з оперних, кантатно-ораторіальних творів. Доречними для виконання будуть хорові епізоди з опери Дж. Верді «Набукко» («Va, pensiero»), «Трубадур» («Хор циган»), Ж. Бізе «Кармен» (куплети тореадора у супроводі хору), О. Бородіна «Князь Ігор» («Улетай на крильях ветра»), М. Лисенка «Утоплена» (хор русалок), ораторії Г. Гендель «Мессія» («Hallelujah»), симфонії №9 Л. Бетховена (ода «До радості»). Одним із найпопулярніших творів, які виконуються хором різними мовами, є «Щедрик» в обробці М. Леонтовича, що набув значення інтернаціонального хіта.

Підготовка репертуару потребує від хормейстера залучення різних навичок, серед яких можна згадати вміння перетворити музичний твір на цілісну сцену, що буде віднаходити свого слухача.

«У кожній постановці майбутній хормейстер перебирає на себе функцію режисера-постановника, сценариста, стаючи інтерпретатором поведінки головних дійових осіб і того, хто виховує, надихає публіку, вступає в діалог із нею, намагаючись відтворити власне трактування зображених моральних колізій» [6, с. 105].

Хормейстер усе більше є виконавцем, який має враховувати різні аспекти презентації музичного твору, залучати цікаві сценарно-режисерські рішення, ретельно підходити до вибору репертуару та місця його викладу. До того ж не менш важливим залишаються базові завдання, які покладаються на хормейстера – тобто керівництво колективом співаків, що інтегруються у єдиний «інструмент». Вони мають знати, «які акустичні закономірності впливають на формування співацького голосу в хорі, які його властивості розвиваються автоматично як доцільніші для ансамблевого співу, а які вимагають спеціальних методик, що стимулюють індивідуальний розвиток» [4, с. 149] і враховувати їх при створенні постановок.

Висновки з даного дослідження. Сучасні хоріві флешмоби є помітним явищем сучасної музичної культури. Вони відіграють важливу роль у питанні підвищення інтересу до академічного хорового мистецтва. Проведення флешмобів відбувається з різною метою, нерідко відзначаючи визначні дати в історії музичного мистецтва. Облаштовують їх у публічних просторах. Вони мають ознаки спонтанності, проте потребують попередньої підготовки та створення сценарію. Організація хорових флешмобів передбачає чітку взаємодію його учасників під керівництвом хормейстера. При проведенні флешмобів використовується музичний матеріал, який є доволі популярним, що обумовлено метою бути цікавим для широкої слухачької аудиторії.

Перспективи подальших розвідок можуть бути реалізовані у напрямі диференціювання специфіки флешмобів, які облаштовуються у вітчизняній і закордонній музичній практиці.

Список використаних джерел

1. Гриненко С. М. Гітарне мистецтво Миколаївщини в культурному просторі України кінця XX – початку XXI століття : дис. ... д-ра філософії : 025 / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2021. 223 с.

2. Кречко Н. М. Онлайн-виступи хорових колективів: роль та значення в освітньому процесі. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 33, т. 2. С. 150–153.
3. Купрій Т. Г., Головка М. Ю. Флешмоб як соціальне явище і технологія інформаційної комунікації. *Грані*. 2012. № 7 (87). С. 71–75.
4. Михайлець В. В. Питання вокального виховання в умовах сучасного хорового мистецтва. *Аспекти історичного музикознавства*. 2019. Вип. XVIII. С. 141–154.
5. Пасхальний флешмоб від Хорового товариства імені Миколи Леонтовича. *Music-review Ukraine*. URL: <https://radiochoir.com.ua/istoriia-khoru/zmi-pro-nas/49-paskhalnyy-fleshmob-vid-khorovoho-tovarystva-imeni-mykoly-leontovycha.html> (дата звернення: 03.10.2021).
6. Ререша Н. Л., Скопцова О. М. Формування навичок режисури виконавського репертуару у студентів спеціалізації «народнохорове мистецтво». *Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство*. 2021. Вип. (44). С. 102–106. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.44.2021.235384>
7. Федорович І. Флешмоб. URL: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/006.pdf> (дата звернення: 03.10.2021).
8. Шліхта І. В. Акціонізм. Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Акціонізм> (дата звернення: 3.10.2021).
9. Sydney Flash Mob Choir. URL: <https://www.cityrecitalhall.com/whats-on/events/sydney-flash-mob-choir/> (дата звернення: 03.10.2021).

References

1. Hrynenko, S. M. (2021). *Hitarne mystetstvo Mykolaivshchyny v kulturnomu prostori Ukrainy kintsia XX – pochatku XXI stolittia [Guitar art of Mykolayiv region in the cultural space of Ukraine of the end of XX – the beginning of XXI century]*. (D diss.). Kyiv [in Ukrainian].
2. Krechko, N. M. (2021). *Online-vystupy khorovykh kolektyviv: rol ta znachennia v osvithnomu protsesi [Online performances of choirs: the role and importance in the educational process]*. *Innovatsiina pedahohika [Innovative pedagogy]*, 33, 2, 150-153 [in Ukrainian].
3. Kuprii, T. H., & Holovko, M. Iu. (2012). *Fleshmob yak sotsialne yavyshe i tekhnolohiia informatsiinoi komunikatsii [Flash mob as a social phenomenon and information communication technology]*. *Hrani [Faces]*, 7 (87), 71-75 [in Ukrainian].
4. Mykhailets, V. V. (2019). *Pytannia vokalnogo vykhovannia v umovakh suchasnoho khorovoho mystetstva [Issues of vocal education in modern choral art]*. *Aspekty istorychnoho muzykovedstva [Aspects of historical musicology]*, XVIII, 141-154 [in Ukrainian].
5. *Paskhalnyi fleshmob vid Khorovoho tovarystva imeni Mykoly Leontovycha. Music-review Ukraine [Easter flashmob from the Mykola Leontovych Choral Society. Music-review Ukraine]*. Retrieved from: <https://radiochoir.com.ua/istoriia-khoru/zmi-pro-nas/49-paskhalnyy-fleshmob-vid-khorovoho-tovarystva-imeni-mykoly-leontovycha.html> [in Ukrainian].
6. Rehesh, N. L., & Skoptsova, O. M. (2021). *Formuvannia navychok rehzhury vykonavskoho repertuaru u studentiv spetsializatsii «narodnokhorove mystetstvo» [Formation of skills of directing of performing repertoire at students of specialization "folk choral art"]*. *Visnyk KNUKIM. Seria: Mystetstvoznavstvo [Bulletin of KNUKIM. Series: Art History]*, 44, 102-106. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.44.2021.235384> [in Ukrainian].
7. Fedorovych, I. *Fleshmob [Flashmob]*. Retrieved from: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/006.pdf> [in Ukrainian].
8. Shlihta, I. V. *Aktsionizm [Actionism]*. *Velyka ukrainska entsyklopediia*. Retrieved from: <https://vue.gov.ua/Aktsionizm> [in Ukrainian].
9. *Sydney Flash Mob Choir*. Retrieved from: <https://www.cityrecitalhall.com/whats-on/events/sydney-flash-mob-choir/> [in English].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 08.10.2021